

VERSLAG Forum Standaardisatie 28 september 2022

Vergadering:	Woensdag 7 december 2022
Agendapunt:	1B
Documentnummer:	FS-20221207.1B
Aan:	Forum Standaardisatie
Van:	Bureau Forum Standaardisatie
Datum:	24 november 2022
Versie:	1.0
Bijlagen:	geen
Opsteller:	Joram Verspaget
Tegenlezer:	Ludwig Oberendorff

Aanwezig: Larissa Zegveld (voorzitter), Rudi Bekkers (TU Eindhoven), Thomas Faber (EZK - directie Digitale Economie), Gerard Hartsink (financiële sector), Peter den Held (Logius, secretaris), Marc van Hilvoorde (namens CIO Rijk), Floor Jas (SURF), Hetty Lucassen (BZK - directie Digitale Samenleving), Joop van Lunteren (adviseur), Benno Overeinder (NLnet Labs), Friso Penninga (Geonovum), Gerard Smits (Het Waterschapshuis), Michiel Steltman (DINL), Hans Tijl (provincie Flevoland), Jolien van Zetten (NEN, waarnemend)

Afwezig: Gijs Boudewijn (Betaalvereniging), Cor Franke (Franke Interim Management), Theo Peters (VNG Realisatie), Ad Reuijl (Manifestgroep/CIP), Harry Roumen (FIN, CIO Office)

Aanwezig namens het bureau: Désirée Castillo Gosker (adviseur), Wouter Kobes (Rijks I-Trainee (Cyber)), Hans Laagland (adviseur), Ludwig Oberendorff (hoofd), Annemieke Toersen (adviseur), Joram Verspaget (bureausecretaris), Han Zuidweg (adviseur)

Te gast: Jaap Korpel (ICTU), agendapunt 4b.

1. Opening, agenda, verslag

Tijd: 09.30-09.40 uur

Mededelingen

Larissa opent de vergadering met de mededeling dat zij met het bureau tijdens het 10 jaar PLDN jubileumevent heeft gesproken met Björn de Vidts en Raf Buyle van het Vlaams Datanutsbedrijf. Zij zijn gaarne bereid aan te sluiten bij de komende studiereis van het Forum op woensdag 7 december 2022 en hun werk toe te lichten.

Michiel Steltman wijst het Forum erop dat de gehele overheid gezien kan worden als een datanutsbedrijf, dat alleen (nog) niet helemaal ontsloten is.

Invulformulier internationaal

Ter vergadering krijgen de Forum-leden een invulformulier voorgelegd. Hiermee kunnen zij aangeven welke onderzoeksrichtingen de sponsorgroep Internationaal volgens hen kan volgen. Mede op basis hiervan kan de sponsorgroep concrete onderzoeksvragen formuleren waar onderzoekers in 2023 mee aan de slag kunnen.

Cloud

Michiel Steltman wijst de Forum-leden op de Kamerbrief van staatssecretaris Van Huffelen over [het nieuwe cloudbeleid van het Rijk](#). Het is een onderwerp dat de nodige stof deed opwaaien en steeds belangrijker wordt, ook voor standaarden. Het raakt in die zin ook het Forum (standaarden en standaardisatie in relatie tot cloud). Bijvoorbeeld in relatie tot de ISO-standaard ISO/IEC 27017, een veiligheidsstandaard voor cloud-providers en -gebruikers. Het Forum Standaardisatie zou met een verkenning vooruit kunnen kijken op wat nodig kan zijn voor een Nederlandse standpunt over (mogelijke) Europese regelgeving (European interoperability framework, Interoperability Action Plan, European interoperability architecture (EIRA)) en welke rol het Forum hierbij voor zichzelf ziet weggelegd.

Gerard Hartsink attendeert het Forum erop dat de Europese Commissie (onderzoek naar) standaardisatiewerk vaak uitbesteed aan onder andere de European Committee for Standardization (CEN), omdat het haarzelf vaak ontbreekt aan eigen capaciteit. Het Forum zou daarnaar bij beschikbare capaciteit en ervaring kunnen kijken, ook al zijn de desbetreffende standaarden er mogelijk nog niet.

Larissa Zegveld, Michiel Steltman en Ludwig Oberendorff zullen samen BZK, EZK en Jolien van Zetten of een andere afgevaardigde van NEN voor een 'afpel'-sessie bijeenkomen om de eventuele rol van het Forum Standaardisatie te verkennen, en tot verdere procesafspraken over dit onderwerp in relatie tot standaardisatie te komen.

(=actiepunt).

De vaste commissie voor Digitale Zaken van de Tweede Kamer spreekt tijdens het

commissiedebat van 5 oktober mogelijk over cloudgerelateerde zaken (zie [Herziene convocatie commissiedebat Digitaliserende overheid - 5 oktober 2022 - 14.15-17.15 uur - agendapunt toegevoegd.pdf](#)). Mogelijk dat de resultaten van de afpelsessie van dienst kunnen zijn voor verdere parlementaire behandeling van cloudgerelateerde zaken.

Cloud en de resultaten van de afpelsessie kunnen onderdeel zijn van het programma van de komende studiereis van het Forum (**=actiepunt**). Hierbij is het belangrijk dat het onderwerp wordt afgekaderd rond standaarden en standaardisatie om het geheel behapbaar te kunnen houden.

Ter besluitvorming

a. Agenda

Akkoord. Geen opmerkingen.

b. Verslag en actiepunten Forum Standaardisatie 8 juni 2022

Akkoord.

Architectuurraad

Het bureau stuurt alle bestaande en toekomstige verslagen van de Architectuurraad (de raad die zich binnen MIDO bezighoudt met de GDI-architecturen adviseert over de inrichting van de GDI) na aan de leden van het Forum (**=actiepunt**).

Gerard Smits neemt met Theo Peters en/of het bureau MIDO contact op over de vertegenwoordiging van de waterschappen in de Architectuurraad (**=actiepunt**).

2. Staatssecretaris, Tweede Kamer, MIDO, OBDO en Forum Standaardisatie

Tijd: 09.40-10.00 uur

Ter bespreking

a. Organisatie MIDO in relatie tot Forum Standaardisatie

Larissa Zegveld geeft een toelichting op de organisatie van MIDO in het kader van haar lidmaatschap van de Architectuurraad als voorzitter van het Forum Standaardisatie en haar rol als onafhankelijk voorzitter van de programmeringstafel Interactie en de ontwikkelingen in deze raad en tafel.

b. Instellingsbesluit Sturing Digitale Overheid

Hetty Lucassen geeft een toelichting op het instellingsbesluit Sturing Digitale Overheid. Het besluit regelt de advisering van de staatssecretaris voor haar generieke en sectorale en organisatiespecifieke regieverantwoordelijkheid voor de digitale

overheid. De rol van standaarden en standaardisatie maakt daar meer dan voorheen deel van uit en wordt steeds groter en belangrijker. BZK hoort daarom ook in dit kader graag het advies van het Forum met betrekking tot de Werkagenda digitalisering en standaardisatie en bijvoorbeeld cloud (bijvoorbeeld zijn er standaarden of moeten deze ontwikkeld worden?).

In de [Kamerbrief hoofdpijnen beleid voor digitalisering](#) zijn de hoofdpijnen uiteengezet over de ambitie en doelen van het kabinet voor de digitale transitie van onze samenleving. Deze hoofdpijnen komen voort uit het coalitieakkoord en worden verder uitgewerkt in de kabinetsbrede werkagenda. Naar verwachting ontvangt de Tweede Kamer deze in de tweede week van november. Onderdeel daarvan is dat Logius de opdracht krijgt om een mock-up (soort prototype) te maken voor een e-wallet (komt terug in een volgende Forum-vergadering, **=actiepunt**). Ook de verkenning op gegevens komt terug in de werkagenda.

Naar aanleiding hiervan merkt Floor Jas op dat Wouter Welling (coördinator digitale identiteit bij BZK) op 27 september sprak bij SURF. Gerard Hartsink wijst op de ontwikkelingen rond de digitale euro en digitale wallets en tokenization die hoog op de agenda staan in Europa. Standaarden hiervoor zijn al ontwikkeld. Het is een mogelijk bespreekpunt voor een komende Forum-vergadering (**=actiepunt**).

Eventuele vervolgvragen op deze onderwerpen

kunnen concreet onderdeel worden van het werkplan Forum Standaardisatie bij afdoende capaciteit.

c. Instellingsbesluit Forum Standaardisatie 2023 en verder

Een concept-versie van het besluit wordt ter bespreking voorgelegd aan het Forum.

Hetty Lucassen geeft aan dat het instellingsbesluit met terugwerkende kracht per 1 januari 2022 in werking zal treden en lijkt op het vorige instellingsbesluit.

Het Forum geeft aan Hetty Lucassen de volgende punten mee voor het instellingsbesluit:

- Vermeld dat het Forum gevraagd en ongevraagd advies geeft.
- Vermeld dat het Forum (ook) als taak heeft om bewustwording (awareness) over de rol van standaardisatie en standaarden in de overheidsdienstverlening richting burger te vergroten.
- Vermeld duidelijk dat Forumleden op persoonlijke titel in het Forum zitten.
- Geef aan dat het besluit met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2022 ingaat.

d. Concept-werkplan Forum Standaardisatie 2023

Ludwig Oberendorff geeft een toelichting op het concept-werkplan. Het werkplan is een actualisatie van het werkplan 2022 om de continuïteit van de werkzaamheden te

borgen. Ter verduidelijking wordt in de definitieve versie (**=actiepunt**) aangegeven welke actiepunten uit het werkplan van 2022 zijn afgerond welke zijn verwijderd en welke hier zijn toegevoegd. Gelet op het grote aantal actiepunten wordt gevraagd naar de haalbaarheid van het werkplan. Dat is een terecht punt. Daarom is in het werkplan een prioriteitenlijst opgenomen. Het Forum vraagt het onderwerp lijsten en de adoptie van de standaarden op die lijsten – een kernactiviteit van het Forum – daaraan toe te voegen als eerste prioriteit.. De rol van de leden van het Forum en wat van hen wordt verwacht wordt ook opgenomen. Zo wordt het werkplan (nog) meer een werkplan van het Forum in plaats van het bureau.

De definitieve versie van het werkplan wordt ter vaststelling geagendeerd voor de Forum-vergadering van 7 december (**=actiepunt**).

Ter toelichting

e. Stand van zaken Wet Digitale Overheid (WDO) en AMvB

De Tweede Kamer heeft de wet, inclusief wijziging naar aanleiding van vragen van de Eerste Kamer, op 7 juni 2022 aangenomen. De verwachting is dat de wet per 1 januari 2023 in werking treedt. De wet biedt een grondslag om bij Algemene Maatregel van Bestuur het gebruik van bepaalde open standaarden (zoals https) in het elektronisch verkeer van de overheid aan te wijzen. Zie ook [Wet digitale overheid](#) [Wet digitale overheid - Digitale Overheid](#) [Interbestuurlijk toezicht onder Wdo](#) Ludwig Oberendorff meldt dat staatssecretaris Van Huffelen de Kamerbrief over interbestuurlijk toezicht onder Wdo aan de Tweede Kamer heeft gestuurd. Hierin informeert zij de Kamer over de uitkomsten van de gesprekken over het toezicht met vertegenwoordigers van het IPO (Interprovinciaal Overleg) en de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten). Gesproken is over hoe het toezicht op decentrale overheden op het naleven van de verplichtingen uit de Wdo vorm moet krijgen.

De brief is na te lezen via [Kamerbrief over interbestuurlijk toezicht onder Wdo | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#). De Eerste Kamer heeft eenzelfde brief gekregen.

f. Terugkoppeling vergadering OBDO 22 september 2022

Hetty Lucassen meldt dat de vergadering een half uur korter was dan gebruikelijk wegens een parallelle bijeenkomst waar meerdere OBDO-leden bij aanwezig moesten zijn. Onder andere het agendapunt standaardisatie met daarin de IV-meting voorjaar 2022 en adviezen kwam daarmee te vervallen en wordt doorgeschoven naar de decembervergadering. De Monitor open standaarden en de IV-meting worden sowieso openbaar gemaakt, los van zending aan de Tweede Kamer. Het bureau bekijkt hoe het met het secretariaat van het OBDO de IV-meting en adviezen kan oppakken in aanloop naar de volgende vergadering van het OBDO (**=actiepunt**).

3. Open standaarden, lijsten

Tijd: 10.00-10.20 uur

Friso Penninga zit namens de Stuurgroep open standaarden dit agendapunt voor.

Ter besluitvorming

a. Intakeadvies security.txt verplichten ('pas toe of leg uit') aan de overheid

De standaard security.txt beschrijft op een uniforme wijze hoe een kwetsbaarheid gemeld kan worden aan een organisatie die diensten/systemen heeft die verbonden zijn met het internet. De Stuurgroep open standaarden stelt het Forum voor te toetsen of deze standaard geschikt voor plaatsen op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Het Forum stemt hier zonder verder opmerkingen mee in. Het standaard proces met expertbijeenkomst(en) en internetconsultatie zal worden opgestart.

b. OWMS niet meer verplichten of aanbevelen aan de overheid

De standaard OWMS beschrijft eigenschappen en structuur van overheidsinformatie op internet. Echter, de standaard heeft de end of life-status bereikt.

Beheerorganisatie KOOP doet geen investeringen meer in de doorontwikkeling en in het beheer van de standaard. Ook is er geen draagvlak voor het gebruik van OWMS voor nieuwe toepassingen omdat KOOP OWMS gaat vervangen voor de nieuwe standaard Thesaurus en Ontologie OverheidsInformatie (TOOI). De standaard kan nog wel gebruikt worden in bestaande toepassingen.

De Stuurgroep open standaarden stelt het Forum daarom voor in te stemmen met het verwijderen van OWMS van de 'pas toe of leg uit'-lijst. Het Forum stemt hiermee in. In navolging hierop wordt het voorstel namens het Forum voorgelegd aan het OBDO ter accordering (=actiepunt).

Ter bespreking

c. Acties voor doorontwikkeling lijsten open standaarden

Het Forum onderschreef op 20 april de aanbevelingen die uit het onderzoek van Paul Dam kwamen over de [doorontwikkeling van de lijsten open standaarden](#).

Een van de aanbevelingen was een andere indeling van de standaarden en herbenoeming ervan. De Stuurgroep open standaarden doet daarom het voorstel voor een laagdrempelige herbenoeming van bestaande indeling volgens domeinen (minder technisch, meer maatschappelijk), die verschuivingen van standaarden vermijdt of tot een minimum beperkt.

Het Forum stemt in met het voorstel en het bijbehorende proces en geeft mee dat ook gekeken moet worden naar voor de hand liggende standaarden zoals HTML, die

op de lijst aanbevolen standaarden staan, maar feitelijk niet hoeven te worden aanbevolen.

Ter toelichting

d. Voortgang lopende procedures

Geen opmerkingen.

e. Professionaliseren registraties lijst open standaarden

Geen opmerkingen.

4. Open standaarden, adoptie

Tijd: 10.20-10.50 uur

Ter bespreking

a. Vertoning video over SKOS (voor meer toegang en openbaarheid)

Het Forum Standaardisatie laat video's maken over de (maatschappelijke) meerwaarde van de standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Tot dusver zijn er video's gemaakt over [NLCIUS](#), [OpenAPI Specification](#) en [REST-API Design Rules](#) (REST API's) en ook over de [toetsingsprocedure](#).

Daarbij komt nu de video over SKOS, een standaard gegevensmodel om informatie uit verschillende databases met elkaar te kunnen koppelen. De relaties tussen begrippen uit verschillende systemen worden met gebruik van SKOS meer inzichtelijk en kunnen makkelijker worden vergeleken en geïnterpreteerd.

Op [het jubileumevent 10 jaar Platform Linked Data](#) van 27 september werd de video voor het eerst officieel getoond. De Forum-leden zagen hem ook tijdens deze vergadering. Terugkijken kan op onze website via [SKOS | Forum Standaardisatie](#).

Aan het Forum wordt gevraagd de video verder onder de aandacht te brengen in eigen achterban (**=actiepunt**). De link naar de video wordt nagestuurd aan de Forum-leden (**=actiepunt**).

b. Monitor Open Standaarden 2022, inclusief presentatie Jaap Korpel

Elk jaar onderzoekt ICTU in opdracht van het Forum Standaardisatie de vraag naar open standaarden bij aanbestedingen van overheidsorganisaties, de toepassing ervan in overheidsbrede voorzieningen en overig gebruik. De resultaten daarvan verschijnen in de Monitor Open Standaarden. Jaap Korpel is te gast om de resultaten van de Monitor Open Standaarden 2022 op hoofdlijnen te delen en te bespreken met het Forum.

Dit jaar zijn 69 aanbestedingen onderzocht. 766 keer was daarbij een standaard

relevant, maar 396 keer is daadwerkelijk daarom gevraagd. Dat is 52% van de aanbestedingen (was voor 2020 48%). Ook hebben acht ministeries bij aanbestedingen waarin niet alle relevante standaarden zijn gevraagd geen enkele keer een 'leg uit' gegeven over de concrete aanbesteding. Gehoorde argumenten die worden gegeven voor geen 'leg uit' of geen 'pas toe' zijn bijvoorbeeld (1) niet aan gedacht, (2) niet belangrijk of (3) wist het niet.

Sinds het Forum het aantal gevraagde relevante standaarden gemiddeld per aanbesteding laat onderzoeken, is een stijgende lijn waarneembaar. Dit komt ten goede aan de ambities van het kabinet voor digitalisering, zoals het benutten van kansen voor veiligheid en toegankelijkheid door het (goede) gebruik van de desbetreffende open standaarden (zie ook [de Tweede Kamer-motie van Oosenbrug- Gesthuizen](#)). Echter, extrapolatie van de groeicurves van 2014-2021 en 2020-2022 laat zien dat de 100% pas gehaald wordt in 2060, respectievelijk 2036 (terwijl 'pas toe of leg uit' al sinds 2007 geldt). Versnelling is dus nodig om aan te sluiten bij de digitale doelstellingen van het huidige kabinet. Goed voorbeeld is het e-maildomein van rijksoverheid.nl. Deze voldoet volledig aan alle negen relevante open standaarden.

ICTU onderzoekt sinds de Monitor van 2020 jaarlijks om-en-om de toepassing van de relevante open standaarden in twee verschillende voorzieningen. Dit jaar zijn dat de zeventien voorzieningen met gegevensuitwisseling met burgers en bedrijven (vorig jaar tussen overheden en onderliggende infrastructuur) onderzocht. Wat blijkt is dat deze voorzieningen veel beter scoren dan de andere voorzieningen. 81% voldoet aan toepassing van alle relevante standaarden, 11% deels of gepland.

Om de adoptie van de open standaarden te verbeteren en te versnellen zoekt ICTU gericht contact met alle aanbesteders en de beheerders van de voorzieningen. Dit levert steeds meer reacties op, die mogelijk leiden toe aanpassingen voor de definitieve Monitor.

Ook is gesproken met zes aanbesteders, vijf beheerders van voorzieningen en met verantwoordelijken voor een of meer 'grote ICT-projecten'. Op basis daarvan stellen bureau en ICTU een notitie op met suggesties voor de aanpak van adoptie. Deze staat samen met de definitieve Monitor op de agenda van de decembervergadering.

Verschillende spelers zijn belangrijk voor de adoptie van open standaarden. Het gaat dan onder meer om inkopers, ICT-adviseurs, CIO's en CTO's. De bezoeken van Larissa aan de CIO-beraden en CTO-raden en de bezoeken aan directeuren inkoop staan mede in dat teken.

Het bureau roept de Forum-leden op om naar aanleiding van de Monitor na te gaan of duidelijk is wie binnen de eigen organisatie kan worden aangesproken op uitvraag van open standaarden bij aanschaf (zie [Instructie bij aanschaf ICT-diensten of ICT-](#)

[producten](#)) of het gebruik van de juiste open standaarden. Ook wordt aan hen gevraagd als ambassadeur van het Forum Standaardisatie in eigen netwerk en organisatie een à twee keer per jaar aandacht te besteden aan de noodzaak van het gebruik van open standaarden naar aanleiding van de IV-meting en Monitor, bijvoorbeeld met de eigen CIO en/of CTO. Een opiniestuk over de nut en noodzaak van open standaarden in iBestuur of een ander platform, eventueel gebaseerd op het voorbeeld van bijlage 04B2, kan hierbij ook helpen. Met deze inzet kan de bekendheid van het Forum en het 'pas toe of leg uit'-beleid in algemenere zin vergroot worden.

Op verzoek van het OBDO wordt in de samenvatting van de hoofdrapportage niet alleen de beste aanbestedingen (faming) genoemd, maar ook de aanbestedingen onderaan de lijst (shaming), gelijk de recente rapportages over de IV-meting (**=actiepunt**). Belangrijk is wel om van tevoren met de desbetreffende organisaties contact te leggen over de resultaten om fouten te voorkomen of tussentijdse verbeteringen mee te kunnen nemen in de definitieve rapportage.

c. Meting informatieveiligheidsstandaarden voorjaar 2022

Het Forum wordt gevraagd kennis te nemen van de van de "Meting Informatieveiligheidsstandaarden overheid voorjaar 2022", inclusief de bijlage met meetresultaten per internetdomein en de rapportage en daarin opgenomen adviezen actief onder de aandacht te brengen van de eigen achterban.

De meting laat zien dat bij 53% van de internetdomeinen alle verplichte websitestaandaarden correct zijn toegepast. Het gaat om belangrijke beveiligingsstandaarden voor vertrouwelijk webverkeer, en IPv6 voor duurzame bereikbaarheid van online diensten.

Bij 44% van de internetdomeinen zijn alle verplichte e-mailstandaarden correct toegepast. Hier gaat het om belangrijke beveiligingsstandaarden om e-mailvervalsing uit naam van de overheid te voorkomen en het e-mailverkeer vertrouwelijk te houden, en ook IPv6 voor duurzame bereikbaarheid van online diensten.

Met de meting zijn in totaal 2584 overheidsdomeinen gecontroleerd. Dat is een uitbreiding ten opzichte van voorgaande metingen, in de voorgaande meting zijn 559 overheidsdomeinen gecontroleerd. De 2584 overheidsdomeinen zijn slechts een deelwaarneming van alle overheidsdomeinen, het totaalportfolio heeft vele duizenden meer domeinen. De overheid heeft als geheel geen zicht op het totaalportfolio. Dit rapport toont met diverse doorsnedes inzicht in de stand van zaken per overheids categorie en per ministerie. De mate van adoptie kan gezien worden als een indicator voor de effectiviteit van sturing op kwaliteit van de informatievoorziening.

d. Agendering IV-meting en Monitor OS, sponsorschap door Forumleden, en aanwezigheid

Ter kennisname

De Forum-leden worden opgeroepen om de IV-meting en de Monitor in de eigen achterban onder de aandacht te brengen en geplande en uitgevoerde presentaties door te geven aan het bureau. Logius bereidt bijvoorbeeld in dit kader in samenwerking met het bureau hiervoor een nieuwe ronde voor. Gerard Hartsink gaat het onder de aandacht brengen bij VNO/NCW. Hetty Lucassen heeft dit gedaan bij de CIO BZK. De voorzitter van het OBDO – DG Digitalisering en Overheidsorganisatie (BZK) Marieke van Wallenburg – meldde tijdens het OBDO van 7 april dat zij met de ADR contact opneemt over de achterblijvers op de streefbeeldafpraak voor IPv6 (voor de rijksonderdelen).

Deze updates worden verwerkt in het overzicht (**=actiepunt**).

Het bureau heeft eerder een voorbeeldpresentatie opgesteld naar aanleiding van de Monitor open standaarden 2021. In bijgaande link staan de hoofdlijnen beschreven in een presentatiesjabloon: https://forumstandardisatie.nl/sites/default/files/BFS/5-metingen/Monitor_open_standaarden_2021/fs20220309-4d2-voorbeeld-presentatie-open-standaarden-nav-monitor-2021.odp. Deze kan worden gebruikt voor presentatie in eigen gremia over de Monitor en IV-meting.

e. Kennisplatform API's (voor betere, snellere gegevensuitwisseling)

f. Bouwstandaarden (voor betere en digitale samenwerking in de bouw)

g. Keynote Forum Standardisatie bij jubileumevent Platform Linked Data Nederland (meer toegang en openbaarheid)

h. Bestuurlijke tafel semantiek

i. Project 'Over Informatie Gesproken'

j. Standaarden voor veiliger en beter internet

- **RPKI-test voor websites en mailvoorzieningen via Internet.nl**
- **IPv6-cursussen voor overheids-ICT'ers**
- **Praktijkverhaal "Hoe ze IPv6 implementeerden bij SSC-ICT"**
- **Platform Internetstandaarden en MESSEU**

Geen opmerkingen.

<< PAUZE >>

Tijd: 10.50-11.05 uur

5. Presentatie Rudi Bekkers

Tijd: 11.05-11.35 uur

Presentatie

Rudi Bekkers (TU Eindhoven) gaat nader in op de aspecten die een rol spelen bij de adoptiegraad van standaarden; een vraag die prangend is voor bijvoorbeeld de adoptie van IPv6. Dit doet hij aan de hand van enkele wetenschappelijke onderzoeken naar standaardisatievraagstukken. Het is een nog jong onderzoeksgebied, waaraan vooral economische en managementonderzoeken tot dusver het meeste hebben bijgedragen. Belangrijke onderzochte concepten en theorieën hierbij zijn (a) netwerkeffecten van standaarden (zoals de telefoon), (b) gateway technologieën en onderlinge verbinding (waardeoverdracht), (c) vendor lock-in effecten en de kosten die gepaard gaan bij een overstap, (d) afhankelijkheid, (e) het bandwagon-effect (terug te vinden in het 'pas toe of leg uit'-beleid), (f) competitie tussen standaarden en (g) compatibiliteit en modulariteit (zoals dataportabiliteit).

De relatie tussen standaarden enerzijds en innovatie en mededinging anderzijds is in ieder geval complex en er zijn zowel voordelen als nadelen. Een belangrijk obstakel wat de voordelen van standaardisatie teniet doet is als standaarden met elkaar gaan concurreren. Dit kan leiden tot verlies voor beide (chipknip en chipper, Ultra HD Blu-Ray en SACD) of de een legt het af tegen de ander (DVD-HD versus Blu-Ray). Het ontbreken van consensus over hoe de standaard in te richten, kan leiden tot het weglopen van oorspronkelijk betrokken partijen en een achterblijvende partij die te maken krijgt met een dominante leverancier (TETRA (C-2000)).

Het is in ieder geval relevant om te leren wat succesfactoren en wat obstakels zijn op weg naar de adoptie van een standaard. Als we kijken naar de adoptie van internetstandaarden, ontwikkeld door IETF en W3C, zien we dat dit op de lange termijn heel succesvol is verlopen. Deze organisaties hebben een duidelijk andere manier van werken dan andere standaardisatieorganisaties, maar blijken toch heel effectief te zijn. Desalniettemin werd vroeger wat nu het hedendaagse internet maakt uitgedaagd door andere standaarden, zoals X.25 in plaats van IPv4 (en later IPv6) en het open netwerk wat het internet is versus gesloten netwerken als Minitel, iMode/WAP en Het Net van KPN in de beginjaren.

Uitdagingen tegenwoordig zijn de volledige adoptie van IPv6 - dat in aanloop

daarnaar kan worden ondervangen met dual stack-technologie (IPv4 en IPv6 naast elkaar gebruiken, met bijbehorende kosten) - en internetveiligheidsstandaarden, ondanks het overduidelijk publiek belang hiervan. De praktijk leert ons dat incidenten vaak het publiek wakker schudden, deze kunnen werken als omslagpunten en een vaak disproportioneel effect hebben op adoptie. Zo scherpten Nederlandse universiteiten hun veiligheidsbeleid aan na de cyberaanval op de Universiteit Maastricht.

Een bindend juridisch raamwerk helpt ook hierbij als stok achter de deur, zoals voor de Single Euro Payments Area (SEPA). Het is vaak ook een transitie van de ene naar de andere standaard (vergelijk: van SWIFT naar SEPA) en in die zin ook een transitievraagstuk waarbij 'nudging' (het op subtiele wijze stimuleren van een gedragsverandering) een positieve rol kan spelen.

Het bureau stuurt de sheets van de presentatie na aan het Forum (**=actiepunt**).

6. Internationaal

Tijd: 11.35-11.45 uur

Ter toelichting

a. Tweejarig onderzoek boven-sectorale internationale standaardisatieontwikkelingen

De Sponsorgroep Internationaal heeft een aantal onderzoeksrichtingen geformuleerd naar governance-aspecten van internationale standaardisatie. Het gaat om: (1) de veranderende governance van SDO's, (2) 'juridisering' van Europese standaardisatie, (3) impact van waardegedreven standaardisatie, (4) mondiale versus regionale standaarden en (5) agendering van internationale standaardisatie bij de overheid.

Aan de Forum-leden zijn ter vergadering formulieren uitgedeeld voor commentaar en suggesties op deze onderwerpen. Op basis van de reacties kan de Sponsorgroep een selectie maken en deze in een komende vergadering voorleggen aan het Forum.

Mondeling wordt meegegeven om ook ethische aspecten mee te nemen, het in context te plaatsen van de onderwerpen (met name bij 3, 4 en 5, inclusief onderlinge samenhang) en de scope breder te trekken dan alleen (de technische aspecten van) standaarden. Belangrijk is ook om waardegedreven aspecten van (internationale) standaardisatie mee te nemen die bij de overheid geagendeerd kunnen worden. Hier liggen kansen voor Nederlandse profielen op regionale en internationale standaarden. En houd het verder praktisch om langdurige ingewikkelde gesprekken te voorkomen door ook te redeneren vanuit de casuïstiek. De geleverde inbreng wordt meegenomen in het volgende overleg van de Sponsorgroep.

Ter kennisname

- b. Mapping van Forumleden op punten uit het Rolling Plan on ICT Standardisation en gap analysis**
- c. Feedback op het Rolling Plan on ICT Standardisation 2023**
- d. Voorzitterschap Sponsorgroep Internationaal**
- e. Conferenties en workshops**

Geen opmerkingen.

7. Voortgang en communicatie

Tijd: 11.45-11.55 uur

Ter kennisname

- a. Stand van zaken n.a.v. kamerbrief over rapport inventarisatie standaardisatie**
- b. Overzicht columns Larissa Zegveld in iBestuur**
- c. Communicatie**

Geen opmerkingen.

8. Rondvraag

Tijd: 11.55-12.00 uur

Mondeling

Uitvraag Gerard Smits over datastrategie

De waterschappen en voor hen het Waterschapshuis (hWh) denken dat hun dienstverlening versterkt wordt als zij nadrukkelijk meer aandacht geven aan het onderwerp data. Daar hebben ook de stuurgroepen van de diverse programma's binnen hWh eenduidige uitspraken over gedaan. De waterschappen streven naar het worden van data gedreven organisaties.

Daarvoor is een datastrategie ondersteunend. Een strategie door de Unie van Waterschappen in samenspraak met het Waterschapshuis opgesteld en vastgesteld. Voor het opstellen hiervan proberen wij de juiste ingrediënten te verzamelen. De vraag aan de Forum-leden is of zij binnen hun organisaties reeds aandacht hebben besteed aan data gedreven werken en of daar ook een datastrategie is opgesteld. Indien er al meerjarig ervaring mee is, zouden wij ook graag de leermomenten willen delen. Uw reactie kunt u mailen naar info@forumstandaardisatie.nl.

Uitvraag studiereis

Traditiegetrouw staat de laatste Forum-bijeenkomst van het jaar in het teken van verdieping, het gesprek en als de gezondheid het toe staat ontmoeting en ontspanning op een inspirerende locatie. Op het programma hebben al een gesprek met Björn de Vidts en Raf Buyle van het Vlaams Datanutsbedrijf (gevestigd in Gent). Aanvullende suggesties van zijn van harte welkom en kunnen worden gemaïld naar info@forumstandaardisatie.nl.

Het voornemen is om met een bus naar Vlaanderen (Gent) af te reizen: 's ochtends heen, en 's avonds terug. Houd daar a.u.b. rekening mee in uw agenda. Desgewenst kunt u daar ook overnachten (geef dat dan graag vóór 4 november door).

9. Sluiting

Tijd: 12.00 uur

Actiepunten

#	Actiepunt	Wie	Per datum	Status	Werkplan
132	Aanpassen overzicht agenderingen Monitor en IV-meting aan de hand van opmerkingen 28 sept 2022	Bureau	28 sept 2022	Loopt	3.1
131	Aanpassen Monitor open standaarden 2022 aan de hand van opmerkingen 28 sept 2002 en def versie agenderen voor Forum-vergadering 7 dec 2022	ICTU, bureau	28 sept 2022	Loopt	3.1
129	Verspreiden video SKOS in eigen achterban	Forum	28 sept 2022	Loopt	3.2.13
128	Voorstel aan OBDO verwijdering OWMS van 'ptolu'-lijst	Bureau	28 sept 2022	Loopt	2
127	Bespreken agendering IV-meting plus adviezen voor OBDO 1 dec 2022 met bureau OBDO (n.a.v. annuleren agendapunt OBDO 22 sept 2022)	Bureau	28 sept 2022	Loopt	3.2.5
126	Werkplan 2023: aanpassen adhv gemaakte opmerkingen 28 sept 2022, incl. duidelijkheid over vervallen en nieuwe actiepunten, en def versie agenderen voor Forum-vergadering 7 dec 2022	Bureau	28 sept 2022	Loopt	5.1
125	Int. standaarden en e-wallet op de agenda van studiereis	Gerard Hartsink, Hetty Lucassen, Peter den Held en bureau	28 sept 2022	Loopt	4.2?
124	Afstemmen met Theo Peters over vertegenwoordiging	Gerard Smits	28 sept 2022	Loopt	1.1?

	waterschappen in Architectuurraad				
123	Verslagen Architectuurraad aan Forum Standaardisatie sturen	Bureau	28 sept 2022	Doorlopend	1.1?
122	Afpelsessie voor Cloud	Larissa Zegveld, Michiel Steltman, Ludwig Oberendorff e.a.	28 sept 2022	Loopt	1.2? 1.3?
121	Bereikbaarheid 112 i.r.t. afschakeling 2G en 3G bespreken met ETSI en hierover in volgende Forum-vergadering terugkoppelen.	EZK (Alisa Heaver)	8 juni 2022	Volgt	nieuw
120	Doorontwikkeling lijsten open standaarden: voor punten met prioriteit 'hoog' en 'midden' voorzet in vergadering 28 september 2022 ter eerste afstemming.	BFS	8 juni 2022	Geagendeerd voor 28 september 2022	2.2
119	Verslagen Architectuurraad (zogenaamde Verslagen-in-één-minuut) worden meegestuurd met Forum-stukken	BFS	8 juni 2022	Doorlopend	extra
118	Communicatie publieke waarden en open standaarden: bijgewerkte versie geagendeerd voor Forum 28 september of 7 december	BFS	8 juni 2022	Geagendeerd voor 7 december 2022	3.15
117	IV-meting voorjaar 2022 wordt na oplevering per mail toegestuurd aan leden Forum en geagendeerd voor vergadering OBDO van 22 september	BFS/Forum	8 juni 2022	Geagendeerd voor 28 september 2022, wordt doorgeschoven naar 1 dec	3.2.5
115b	Plaatsen verwijzing naar werkplan bij nieuwe actiepunten.	BFS	8 juni 2022	Doorlopend	geen

113	Peter den Held stemt met sponsorgroep internationaal af over zijn eventuele lidmaatschap sponsorgroep	Peter den Held i.o.m. sponsorgroep internationaal	20 april 2022	Loopt	
111	Schriftelijke uitvraag bij leden Forum voor bijwerking overzicht agendering IV-meting en Monitor OS en eigen gremia + sponsorschap	BFS	20 april 2022	Doorlopend	
109	Verkennen mogelijkheden communicatie-impuls adoptie open standaarden	BFS i.s.m. BZK/DS	20 april 2022	Loopt	
102	Inbreng aanleveren voor f iche BZK/DS EU Strategy on Standardisation	Forum	9 maart 2022	Loopt.	
101	Ontwikkelingen rond Digital Wallet voor bespreking in een volgende samenkomst sponsorgroep Internationaal.	Stuurgroep Internationaal	8 december 2021	Wordt geagendeerd in een volgend Forum.	
97	Identity Management – nadere uitwerking	Cor Franke en Gerard Hartsink	8 december 2021	Voor een komende vergadering.	
95	Verkennen hoe samen op te trekken om informatieveiligheid waterschappen en overheid verder te versterken	Forum en UvW	29 september 2021	Volgt	
91	Verkend wordt op welke wijze de meerwaarde van open standaarden en het werk van het Forum kan worden overgebracht aan DiZa , oa. via de StasBZK	BFS	9 juni 2021	Geagendeerd voor vergadering 8 juni 2022 (gespreksnotitie)	
86	Nieuwe updates over WDO in Forum	BZK	21 april 2021	Doorlopend als er nieuws te melden is	

82	In beeld brengen internationale relaties leden Forum	Forum + BFS	10 maart 2021	Actiepunt op werkagenda sponsorgroep internationaal	
63	Aandacht voor internationale aspect in volgende versie inkoop en open standaarden en contact met NEVI	BFS, Gerard Hartsink	9 december 2020	Volgt.	
84	Wens: Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding in een volgende Forum-vergadering		21 april 2021	t.z.t.	

Afgeronde actiepunten

116	Herinneringsmail aan Forum over enquête betrokkenheid bij internationale standaardisatieontwikkelingen en welke thema's de sponsorgroep internationaal met prioriteit in 2023 mag gaan volgen.	BFS	8 juni 2022	Afgerond
115	Uitvraag bij Forum over toetsingskader ingebruikname technologie infectie-bestrijding (project TINTIN, VWS).	BFS	8 juni 2022	Afgerond
114	Enquête onder leden Forum over thema's voor inventarisatie bovensectorale standaardisatieontwikkelingen + hun internationale betrokkenheid bij standaardisatieontwikkelingen	Sponsorgroep internationaal en BFS	20 april 2022	Enquête is uitgezet
112	Voorstel voor thematische clustering open standaarden op site	BFS i.s.m. Benno Overeinder	20 april 2022	Geagendeerd voor 28 sept 2022

110	Gespreksnotitie over communicatie publieke waarden open standaarden op agenda komende vergadering	BFS	20 april 2022	Geagendeerd voor vergadering 8 juni 2022
-----	---	-----	---------------	--

107	Mogelijkheden verkennen aanpassen mandaat Forum Standaardisatie als uitwerking brieven over digitalisering van BZK en EZK daar aanleiding toe geeft.	Forum i.s.m. BZK en EZK	20 april 2022	Concept instellingsbesluit incl. mandaat is bekend.
106	Aanpassen verslag op Fiche over de EU Standardisation Strategy (opgesteld door EZK)	BFS	20 april 2022	Aangepast
105	Nadere afstemming over DCAT AP DONL	Friso Penninga en Hetty Lucassen	9 maart 2022	Afgerond.
104	Voorstel uitbreiding Stuurgroep	BFS/Stuurgroep	9 maart 2022	Mededeling volgt vergadering 8 juni 2022.
103	Voorleggen werkplan 2022 aan OBDO	BFS	9 maart 2022	Afgerond.
100	Uitvraag aan Forum over standaarden en federatief basismodel	BFS	8 december 2021	Afgerond.
96	Gesprek aangaan over vertrouwelijkheid en governance totstandkoming internetstandaarden en digitale autonomie	Benno Overeinder en klein comité Forum	29 september 2021	Follow up lezing heeft 23 november plaatsgevonden.
91	Verkend wordt op welke wijze de meerwaarde van open standaarden en het werk van het Forum kan worden overgebracht aan DiZa , oa. via de StasBZK	BFS	9 juni 2021	Geagendeerd voor vergadering 8 juni 2022 (gespreksnotitie)

80	Verbinding leggen naar bestuurders die op papier verantwoordelijkheid dragen voor de aangestipte onderwerpen in het rapport Inventarisatie standaardisatie, maar in de praktijk hierover beperkte kennis (kunnen) hebben.	BZK/DS	10 maart 2021	Besproken in Forum vergadering juni 2021. Is gedaan, bijv. semantiek + 1-extensie
73	Bewaken dat 'de standaardisatietaak' weer bij evt. nieuwe governance instellingsbesluiten goed wordt meegenomen, zoals in het huidige OBDO-besluit.	BZK/DS	10 maart 2021	Afgerond. Voorzitter Forum is lid van architectuurboard MIDO.
67	"Cloud + rol overheid + Gaia X revisited" agenderen voor Forum I of II 2021, incl. betrokkenheid EZK	Michiel Steltman, Thomas Faber, Theo Peters, BFS	9 december 2020	In een komende vergadering.
66	Cloud-initiatief VNG R: waar speelt standaardisatie een rol	Theo Peters met Larissa Zegveld en Gerard Smits	9 december 2020	Onderdeel afpelsessie Cloud,.
62	Meehelpen aan intensiveren gebruik DigiNetwerk voor overheden i.p.v. internet	BFS	9 december 2020	Staat op longlist onderwerpen Forum.